

ДЕРЖАВА ПОВИННА ЗНАЙТИ БАЛАНС МІЖ СТИМУЛЮВАННЯМ КОМПАНІЙ ПОКАЗУВАТИ СВОЇХ РЕАЛЬНИХ ВЛАСНИКІВ ТА ЛЕГКІСТЮ ВІДКРИТТЯ Й ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

Олена Сукманова
перший заступник Міністра юстиції України

Відкриття даних про кінцевих бенефіціарних власників компаній є ефективним запобіжником та інструментом боротьби з корупцією, для якої публічність є смертельною загрозою. Україна є однією з найпрогресивніших країн світу у питанні відкриття даних про реальних власників компаній. За останні чотири роки наша держава пройшла значний шлях. Ми першими у Європі зобов'язали всі компанії розкривати інформацію про власників. І ми першими у світі приєдналися до Глобального реєстру бенефіціарних власників.

Новий український закон про бенефіціарних власників – фактичних вигодоодержувачів компаній був прийнятий парламентом 14 жовтня 2014 року. Згідно з ним всі діючі українські компанії мають шість місяців, щоб «подати

державному реєстратору відомості про свого кінцевого бенефіціарного власника (контролера), у тому числі кінцевого бенефіціарного власника (контролера) їх засновника (учасника), якщо засновник (учасник) – юридична особа, або

про відсутність такого кінцевого бенефіціарного власника (контролера)». Тобто про свого кінцевого власника, який де-факто контролює компанію, а також інформацію, що підтверджує його структуру власності.

**НА РІЗНИХ МІЖНАРОДНИХ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ЗАХОДАХ
НАС ПОСТІЙНО НАЗИВАЮТЬ «СТАНДАРТОМ РЕФОРМ» У ЦЬЙ СФЕРІ І ПРОСЯТЬ ПОДІЛИТИСЯ ДОСВІДОМ.**

Наприкінці 2017 року під час конференції з питань прозорості бенефіціарної власності в Індонезії я мала честь отримати для України нагороду організаторів заходу – Ініціативи прозорості видобувних галузей (EITI) – за значний прогрес і досягнення у розкритті кінцевих власників компаній, а також за розробку та успішну імплементацію законодавства у цій сфері.

В Україні нині кожна з понад мільйона зареєстрованих компаній внесла до Єдиного держав-

ного реєстру (ЄДР) дані про своїх кінцевих бенефіціарних власників. Звісно, ці 20% поки не є показовою цифрою. Але процес запущено.

Існує декілька смуг перешкод, які слід подолати. По-перше, в реєстрі багато «мертвих» фірм, які не здійснюють жодної діяльності. По-друге, зараз йде активний процес внесення даних про кінцевих власників, оскільки у серпні 2018 року Міністерство юстиції України своїм наказом запровадило нові правила реєстрації.

**ТІЛЬКИ ПУБЛІЧНІСТЬ
ТА ДОСТУПНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ
ПРО РЕАЛЬНИХ ВЛАСНИКІВ КОМПАНІЙ
Є ДІЄВИМ ЗАПОБІЖНИКОМ КОРУПЦІЇ.**

Ця хвороба не може існувати на світлі, адже їй потрібна тінь, непрозорість, відсутність інформації. Бо саме в таких умовах можна здійснювати різні маніпуляції та приховувати свою власність

через довгі ланцюги компаній, оформлених на інших людей.

До прийняття нового закону високопосадовець, якому було заборонено займатися бізнесом, абсолютно законно міг разом з юристами будувати таку структуру власності компанії (з офшорних фірм у різних юрисдикціях), яка би дозволяла йому приховувати справжні активи. І дізнатися, хто насправді є власником компанії, було б неможливо. Тепер юридична особа зобов'язана надавати відомості про кінцевого бенефіціара під час подання заяв на проведення будь-яких реєстраційних дій у реєстрі. Якщо такої інформації не буде, зміни до реєстру не вноситимуться.

Окрім того, зазначена юридичною особою інформація власника має бути достатньою для розуміння всієї структури власності: повинен вказуватись як характер впливу (прямий або непрямий контроль), так і відсоток власності.

Тому можна очікувати, що за рік-півтора реєстр буде наповнений даними про реальних власників компаній, які ведуть операційну діяльність.

Окремо в рамках пілоотної програми «OpenOwnership», разом з міжнародними партнерами Україна працює над питаннями подальшої безпосередньої регулярної передачі даних про реальних власників компаній з ЄДР до Глобального реєстру бенефіціарних власників, а також підготовкою необхідної для цього законодавчої бази.

Однак поряд із позитивними досягненнями перед Україною як першопрохідцем на цьому шляху постали й певні виклики.

Найбільший – верифікація даних про власників, які компанії вносять до ЄДР. Перевірка того, чи справжніх кінцевих власників показує компанія, є дуже складним завданням не тільки

для України, а й для всіх країн світу. Зараз такого механізму просто фізично не існує.

Тим не менш, у рамках плану дій щодо впровадження ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» на 2018-2020 роки одним із напрямків роботи Міністерства юстиції України є розробка концепції механізму верифікації інформації про кінцевих бенефіціарних власників.

До речі, 19 липня 2019 року представниками державних органів та інститутів громадянського суспільства було підписано Меморандум про співпрацю у розбудові механізму перевірки інформації про кінцевих бенефіціарних власників. Підписання Меморандуму свідчить про високу відданість України виконанню зобов'язань у рамках міжнародної Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд», підвищить рівень прозорості, відкритості та підзвітності державних інституцій та сприятиме посиленню співпраці органів виконавчої влади з інститутами громадянського суспільства.

Серед відповідальних за підготовку концепції, крім Міністерства юстиції України, входять Міністерство фінансів України, Державна фіскальна служба, Держфінмоніторинг, Національне агентство з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, Державне агентство з питань електронного урядування. Серед партнерів від громадського сектору – громадська організація «Трансперенсі Інтернешнл Україна», урядово-громадська ініціатива «Разом проти корупції», Міжнародний фонд «Відродження», ГО «Центр протидії корупції» та інші зацікавлені інститути громадянського суспільства.

Переконана, що з такою командою і з таким підходом Україна стане не тільки першою країною, яка відкрила інформацію

та приєдналася до глобального реєстру бенефіціарних власників, але й першою у світі, хто все-таки розробив механізм перевірки інформації про кінцевих бенефіціарів. Наш документ – план дій, який є вже готовою дорожньою картою, що визначає подальші кроки державних органів та інститутів громадянського суспільства у створенні концепції верифікації бенефіціарів. У ньому прописані чіткі терміни та виконавці.

Один з можливих інструментів – застосування ризик-орієнтованого підходу. Йдеться про створення матриці даних (контрольного списку), яка може використовуватися реєстратором для виявлення підозрілих випадків.

Наприклад, у групу підвищеного ризику потраплять компанії, учасники яких зареєстровані в офшорних юрисдикціях.

Також ми обговорюємо необхідність встановлення умов для ідентифікації кількості компаній, де одна й та сама фізична особа є бенефіціарним власником.

Особливу увагу ми також приділяємо постійній перехресній перевірці даних з іншими реєстрами та базами даних.

Наступний крок – фільтрація даних. Перший рівень фільтрації даних дозволить визначити компанії з найвищим ризиком, які необхідно перевірити першими. Другий рівень – визначення компаній з середнім і низьким ризиком.

Загалом відкриття кінцевих власників є дуже тонким питанням, адже держава повинна знайти баланс між стимулюванням компаній показувати своїх реальних власників та легкістю відкриття й ведення бізнесу, зокрема в частині реєстраційних дій.

Тим не менш, переконана, що обов'язок відкривати такі дані не заважатиме чесним компаніям та чесним інвестиціям заходити в Україну. ■